

capítol del *Terç* diu «Letres que un gran *golafre* eclesiàstic tramès a un metge per demanar-li consell sobre lo regiment de sa vida», començant «sapiats, sényer que no visc ben sà --- Tramet-vos a dir tot mon regiment de viure, perquè vejats si és bo ne sà a mi» segueix una llista pantagruèlica i inacabable de menjars, begudes, lletovarís i laminadures de totes menes, a la qual respon el metge «vostra folla letra he rebuda --- havets perdut lo seny --- lo regiment de vostra vida és tal que us portarà a ---».

En obres seves a cada pas: «un monjo caigué un jorn per una escala avall e cuidà-s trencar lo coll, e un *golafre* qui-u viu, pensà --- —Serà malalt longament, e tot jorn aparellar-li-han bé de menjar e --- faré aparès que-l vull servir; e per esta via menjar-m'è ço que li serà aparellat— --- e com tots jorns aparellassen al monjo aquella grossa gallina per a dinar, venia lo *golafre*, e deïa-li: —Sényer no-us carregueu molt en carn --- emperò bé porets beure lo brou de la gallina. — El monjo creïa-l-ne, e covidava-l que ell que-s menjàs la gallina; e lo *golafre* aquell creïa-l-ne sens gran convit ---» (i el mot *golafre* reapareix encara a continuació pp. 47.3, 47.14, 47.22, 50.16); «guart-se cascut crestià de la amor de la gola, car lo *golafre* jamés no sent ne ha neguna consolació celestial», «car era un gran *golafra* ---», i *golafre* encara en un capítol posterior de la mateixa obra (CCLXII); «persones *golafres* sovín s'escanyen o-s maten per lur menjar *golafre*; «com *golafre*, cant ve al menjar, appar que tota la taula se deja metre al ventre e que ab tots los senys corporals deja menjar»; «Mas lo *golafre*, qui tostamps pença quant menjarà, que no té manera en son menjar, en quantitat ne en qualitat, e va sercant specials sabors, e aquelles desija com a gran laminer, aytal usa mal de aquest seny de gustar»; «l'om *golafre* e carnal, tota res lo mensprea e-l té per no negun», Eiximenis (*Terç*, *NCL* III, 177.20; id., cap. 354 i 317; *NCL* VI, 50.17 i 46.9 i ss.; *Dones*, cap. 216, 217, i 262, fº A 152v2, 154v1 i c. 180; *Terç*, fº 146v i 144v; *Dones*, 179; *Regiment de Princeps*).

No s'entengui, però, que fos una singularitat del gran polígraf (en el qual el *DAG*, i *AlcM* en recullen encara d'altres passatges), car quan ell escrivia les seves obres, el mot ja havia de ser vell en la llengua. Apareix en tots els reculls lexicògrafs dels primers temps: Jacme Marc (c. 1372) i L. d'Aversó l'inclouen en llurs diccionaris de rims (lín. 894; 848.2, rimant només amb *nafre* i *safre*), i Busa-N. (1507) el tradueix per «gluto, -onis; barathro, -onis» (D-i-1.5). La millor prova és que, ja llavors, havia proceat família, i amb sufixos de tanta rancier com *-ia* (que per aquell temps ja s'estava antiquant, substituït per *-eria*): «de embriaguea e de *golafria* se seguexen sovín brugits e baraylles e vituperis» (*Terç*, *NCL* III, 205.34), «de la vianda e del vi, prengues en tal o tanta quantitat que sia deçà e luny de *golofria*, e deçà <e> luny de embriaguesa» (*DComp.*, *NCL*, 49 = *CoDoACA* XIII, 321) (on és possible però no pas segur ni necessari que hi hagi errada de còpia per *golafria*, car pot haver-hi vella assimilació o influència de *golosia*).

Ja *golafreteria* guanyava terreny, i el *DAG*, l'assenyala en la crònica quatrecentista de Carbonell: «tota nobilitat e saviesa dels gotths en aquest temps era tant donada a --- luxúria, *golafreteria* e infinits vicis ---»; «*golafreteria*: ingluvies, edacitas» en Busa-N. (l. c.) i «cobdícia de *golafretries*: cupedia» id. (B-iii-6.40). Del verb *golafrejar*, *DAG*, *DBal* i *AlcM* n'assenyalen quatre testimonis diferents, mall. i del Princ., des de 1578 i 1586 fins al S. XVII.

10 Avui *golafre* és un mot d'ús general a tot el domini lingüístic, fins als extrems: Eivissa (PzCabr.), Menorca («tragón», FebrCardona, 339), castPna. (GaGirona) i moltes altres comarques valencianes, en variant (*golafre*, *CRos*, p. 117; Sanelo, fº 82r1) o sense (*golafre*, Sanelo, fº 84v2).

En la investigació d'aquest problema etimològic s'ha seguit el mal mètode de pendre com a base formes locals, modernes i esporàdiques, i ignorar la de l'única llengua literària que té el mot, l'única on apareix constantment, ja quasi des dels orígens. Notes imprecises i breus de M-Lübke (*REW*₁, 1126) i del *DictGén.* (i fent-nos-en eco, *AlcM* i jo mateix: cf. Schuchardt, *ZRPb.* XXXI, 21; *FEW* I, 203a22 ss.) parlaven del fr. *balafre* 'ganyada: ferida o cicatriu grossa', perquè hi ha un piem. *balafré* 'menjar golidament' que coincideix amb el fr. *balafre* 'ferir en la cara', i alguna forma dialectal it. i fr. *lifrok*, *barlif* etc., que significa 'llavi gros' i que en algun punt té el sentit de 'laminar'.

30 Idees vagues semànticament, poc adequades i poc coherents en l'aspecte fonètic; alguna d'aquestes formes s'acosta al català *llefre* 'laminar, golut' i jo em preguntava si no podia haver-hi hagut encontre de *golós* amb alguna forma semblant a *llefre*, encontre que ens expliqués *golafre*. Era voler aclarir un problema nítid, a base d'un enigma imprecís i mal resolt. Car *llefre*, en la seva forma catalana, és ja un mot molt més incert i molt menys important que *golafre*; i les formes dialectals aplegades per M-Lübke són encara menys palpables, i estan entacades de detalls inexplicats; el mateix M-Lübke en el *REW*₃ ha rebaixat i canviat tot això suprimint el seu article 1126 i passant-ho al 4967.

La seva etimologia, basada en l'alt-al. antic *leffur* 'llavi', topa ja amb grosses inversemblances. Primer, perquè dir que *balafre* és BIS- + *leffur* és donar una fórmula llibresca, una etimologia nominalista, híbrida; després perquè *leffur* és només una forma d'alt-alemany, amb 2a. lautverschiebung, per tant no serveix ni per al francès —ja no diguem el català—, llengües on només hi pot haver germanismes amb la -p- germànica conservada (angl. *lip*, al. *lippe* etc.): com a molt podríem admetre que el mot, en la seva forma longobarda (= alt-alemany), hagués donat alguna descendència local en el Nord d'Itàlia i a Suïssa. En fi, encara resultaria inexplicada la á tònica, no sols de *golafre* sinó també del fr. *balafre*, que —per acabar d'espalliar-ho— són mots ben incoherents des del punt de vista semàntic. En realitat el nostre article *LLEFRE* 60 demostra que l'origen d'aquest és radicalment divers, i